

4. Novak, I.M. (2004), "Some conceptual approaches to the development of the welfare state in Ukraine", Demografiya ta social`na ekonomika, no. 1–2, pp. 67–73.
5. Bair H. Ehrlichkeit im Sozialstaat / H.Bair. — Zurich, 1988.
6. Skakun, O.F. (2001), Teoriya derzhavy` i prava [Theory of law], Translated by Konsum, Kharkov, Ukraine.
7. Goncharov, P.K. (2000), "The welfare state: the essence and principles", Vestny`k Rossy`jskogo uny`versy`teta druzhby narodov, no. 2, pp. 46–59.
8. Chernyak, V. (2010) "Post-crisis economy: how to build capitalism "with a human face", Den, no 52, pp. 26–34.
9. Zgurovs`ky`j, M.Z., Paخomov, Yu.M., Filipenko, A.S. (2010) Geokonomiczni scenariyi rozvy`tku i Ukrayina [Geo-economic development scenarios and Ukraine]. — Akademiya, Kyiv, Ukraine.
10. Samuel`son, P., Nordxaus, (1997)V. Ekonomy`ka [Economy]. — Moskva, Russia.
11. Kolot, A.M. (2010), Social`na bezpeka: teoriya ta ukrayins`kaprakty`ka: Monografiya [Social Security: Theory and Ukrainian Practice: Monograph], KNEU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 30.06.2016 р.

УДК 331.522/.526:330.342:004.738.5

Кравчук О.І.,

канд. екон. наук, доц.,
кафедра управління персоналом та економіки праці,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
kravchuk_ok@yahoo.com

Кравчук О.И.,

канд. экон. наук, доц.,
кафедра управления персоналом и экономики труда,
ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана»

Kravchuk O.I.

PhD in Economics, Associate Professor,
Personnel Management and Labour Economics Department,
SHEI «Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman»

**МЕРЕЖЕВА ЕКОНОМІКА — ДОМІНАНТА РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІЧНИХ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН**

**СЕТЕВАЯ ЭКОНОМИКА — ДОМИНАНТА РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИЧЕСКИХ И СОЦИАЛЬНО-ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ**

**NETWORK ECONOMY — THE DOMINANT OF DEVELOPMENT
ECONOMIC AND SOCIAL AND LABOR RELATIONS**

Систематизовано наукові підходи до розуміння сутності терміну «мережева економіка» та визначено його зміст. Розглянуто підходи систематизації трансформацій, які відбуваються в мережевій економіці. Визначено процеси, які укріплюють

стале поширення мережевої економіки та їх вплив на економічні та соціально-трудові відносини.

Систематизированы имеющиеся в научной практике подходы к пониманию сущности термина «сетевая экономика» и определены его содержание. Рассмотрены подходы систематизации трансформации, которые происходят в сетевой экономике. Определены процессы, которые укрепляют устойчивое распространение сетевой экономики и их влияние на экономические и социально-трудовые отношения.

The purpose of the article is to study and systematization of scientific approaches to understanding the essence of the term «network economy» and the definition of basic transformations that occur in it. Scientific novelty article is copyright definition of the term «network economy». The processes of strengthening sustainable dissemination of network economy and the assessment of their impact on economic, social and labor relations have practical importance. The conclusion is that the network economy's genesis is based on the use of ICT and allows developing new forms of businesses cooperation and new forms of social production. Network economy is defined as a set of resources, processes and economic actors, called components, interconnected and interacting in the production, distribution, exchange and consumption, and forming a single network space that has properties uncharacteristic for components, taken separately. The emergence of both positive and negative aspects in the development of network forms of economy's organization that require state protection was revealed. In this regard, the identification and development of system of interrelated multilevel criteria, dimensions, metrics and indicators of network economy and determination of its impact on the socio-labor changes influenced by the increasing usage in practice of economic activity of network information technology were identified as important areas for further research.

Ключові слова. Мережева економіка, мережева організація, інформаційні технології, Інтернет, соціально-трудові відносини.

Ключевые слова. Сетевая экономика, сетевая организация, информационные технологии, Интернет, социально-трудовые отношения.

Key words. Network economy, network organization, information technology, Internet, social and labour relations.

Вступ. Розвиток економічних і соціально-трудових відносин в останні роки все частіше в науковій думці розглядають через призму концептуальних установок формування мережевої економіки. Поширення в наукових підходах таких тенденцій пов'язано з переходом розвинених країн до постіндустріальної економіки та інформаційного суспільства, який зумовив формування інформаційного сектору економіки, основного на інформаційній індустрії. Рух у напрямку від індустріального суспільства до інформаційного характеризується зміною індустріального технологічного базису на інформаційний. У таких умовах виробництво дематеріалізується, а на зміну сировини і енергії приходять інформаційні технології — технологічна основа інформаційної індустрії, найважливішим ресурсом якої є інформація і знання, а творча праця є домінуючою у виробництві благ. Людський інтелект стає головною продуктивною силою, завдяки якій створюється інтелектуальний продукт, результатом творчої праці є інформаційний, а не матеріальний продукт. Кардинально змінюються роль і місце людини в економіці — креативна (творча) людина стає головною продуктивною силою завдяки унікальній, властивій лише їй здатності продукувати нові знання та інформацію — головний ресурс інформаційної економіки. Таким чином, на зміну індустріальній економіці приходить інформаційна, нова економіка, заснована на інформації і знаннях. Це економіка, в якій велика частина валового внутрішнього продукту забезпечується діяльністю з виробництва, обробки, зберігання і розповсюдження інформації і знань, причому в цій діяльності беруть участь більше половини зайнятих. Основою поширення нової економіки став розвиток Ін-

тернету і його стрімке розповсюдження. Одним з найфундаментальніших чинників впливу Інтернету на соціально-економічну активність є якісні зміни в умовах для обміну інформацією між людьми, а отже, і в можливостях для їх інформаційних взаємодій у віртуальному середовищі мережі Інтернет. Саме тому актуалізується потреба у дослідженні сфера господарської діяльності людини, у якій створюються, розподіляються і споживаються життєві блага в нових умовах.

Постановка завдання. Концептуальне опрацювання мережевого підходу до розуміння сучасних суспільних та економічних перетворень закладена в працях М. Кастельса, К. Келлі, Д. Белла, Р. Вайбера, Дж. Гелбрейта, Е. Тофлера, П. Друкера, С. І. Парінова, І. А. Стрелец та інших. Значну увагу дослідженню цих проблем приділила наукова школа під керівництвом А. М. Колота [5, 6]. Особливістю цих досліджень є прогноз можливих соціально-економічних наслідків від «інформаційної революції». Варто констатувати, що їх прогнози вже сьогодні набувають реальних рис — формуються «інформаційне суспільство», «мережева економіка», «мережева організація», які вказують на початок процесу чергової зміни домінуючої форми соціально-економічної організації суспільства. При цьому перша з соціальних форм, яка змінюється під впливом мережевого стилю поведінки, — це економічна організація суспільства. Самі по собі інтернет-технології дозволяють економічним відносинам, а також процесу створення нематеріальних благ прийняти електронну форму існування, особливість якої полягає в мережевому характері її структури, низької собівартості і в тому, що події в ній відбуваються миттєво. Мережевий спосіб ведення бізнесу дозволяє діяти не приймаючи до уваги соціальний статус, вільний від обов'язкової участі бюрократичних структур, набагато швидший і мобільніший, ніж система опосередкованих відносин. Інтернет-технології дають майже повну свободу переміщати на власний розсуд нематеріальні активи, надаючи можливість встановлення прямих рівноправних зв'язків між виробником і споживачем, дозволяють їм у взаємовідносинах обходитися без участі посередників, не даючи їм нав'язувати свої умови іншим ключовим учасникам ринкових відносин. У результаті стираються відмінності між фізичною та юридичною особою, підприємництво стискається до формату окремої особистості. Таким чином, мережа знімає з особистості численні соціально-політичні та економічні обмеження, даючи їй тим самим різкий приріст дієздатності, відкриваючи нові економічні перспективи. Нові інформаційні технології створюють принципово нові умови господарювання, переносячи всі види ринкової господарської діяльності (від виробництва до збуту продукції) в нову мережеве середовище, яка набуває властивостей, відмінні від деяких властивостей економіки ринкової. Саме тому виникла необхідність в обґрунтуванні терміну, який би описував економічну діяльність здійснювану з використанням Інтернету, який би відображав усі перераховані зміни, що і стало метою написання статті.

Результати дослідження. Одним із найсерйозніших, хоча і не найпомітніших підсумків ХХ в. стала можливість ведення справ на основі прямих рівноправних зв'язків усіх зі всіма, що отримала назву «мережі». Сучасна загальнодоступність мережевих взаємовідносин та їх свобода від просторово-часових обмежень забезпечені досягненнями в сфері інтернет- і нанотехнологій, нової енергетики, а також генної інженерії. У науковій думці для визначення особливостей впливу поширення та стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій на

особливості здійснення господарської діяльності та реалізації економічних і соціально-трудових відносин останнім часом масово стали використовуватися поняття «мережева економіка», «цифрова економіка», «електронна економіка», «віртуальна економіка», «Інтернет-економіка», а в англomовних текстах відповідно «network economy», «digital economy», «electronic economy», «e-Economy», «virtual economy». Одним із найперспективніших напрямків дослідження в інформаційній економіці, на нашу думку, є мережева економіка, оскільки розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сформував середовище для економічної діяльності в Інтернеті, а розвиток інфраструктури глобальної мережі Інтернет і його комерціалізація привели до змін способів ведення бізнесу і появи електронного ринку, заснованого саме на принципах мережевої економіки.

Мережева економіка пов'язана з виробництвом і розподілом мережових благ. Масштаб виробництва демонструє у своїй мережі дію при підключенні до неї все більшої кількості вузлів, істотні ж вкладення потрібні на етапі створення мережі. Ця обставина відрізняє ринок мережових благ від звичайного ринку тим, що ефект масштабу в другому випадку виникає поступово, мережа ж характеризується ростом цінності, крім того, що ефект масштабу належить і фірмам — учасникам мережі.

У загальному, мережева економіка — це господарська діяльність, здійснювана за допомогою електронних мереж (цифрових телекомунікацій). Технологічно мережева економіка являє собою середовище, в якому юридичні і фізичні особи мають можливість встановлювати контакти між собою з приводу спільної діяльності. Таке визначення є найпоширенішим і дається як у навчально-методичній, так і довідковій літературі [8]. У звіті Європейської Комісії щодо питань телероботи 1999 року мережева економіка визначена як характеристика нової глобальної економіки, де домінують мережі, такі як різноманітні вузли і з'єднання, на відміну від ієрархічних та іншим чином контрольованих економік; вона зазвичай означає електронну або цифрову мережу, засновану на інфраструктурі інформаційно-комунікаційних технологій і особливо Інтернету. Звіт визначає також цифрову економіку, як характеристику нової глобальної економіки, де домінують цифрові інфраструктури, тобто електронні або цифрові мережі на основі інфраструктури інформаційно-комунікаційних технологій і особливо Інтернету [14].

Господарська діяльність у мережевій економіці базується на горизонтальних (прямих) тривалих зв'язках між усіма учасниками спільної діяльності в інформаційно-комунікаційному середовищі мережі Інтернет. Так, Р.І. Цвилев пов'язує виникнення мережових особливостей у ринковій економіці з розвитком інформаційних технологій, що призводить до еволюції сучасних економічних систем, розвитку неринкових механізмів регулювання та мережових організаційних структур. У результаті, на його думку, виникає свого роду безгалузева, мережева економіка, заснована переважно на горизонтальних зв'язках [11, с. 141]. Він акцентує увагу на взаємозв'язку виникнення мережевої економіки і формування супутніх мережових структур з розвитком інформаційних технологій. Цікавим є його погляд на структури, що формуються, як на простір мережових горизонтальних зв'язків у безгалузевій мережевій економіці. «Безгалузева», на нашу думку, означає, що принцип формування об'єднань учасників відбувається на проектній основі, і в цьому сенсі об'єднання можуть носити характер позагалузевими і міжгалузевих утворень.

С.І Парінов вважає, що мережева економіка є якісно новою формою економічного порядку, зовсім іншою формою економічних взаємовідносин, яка починає витісняти ієрархічні ринкові форми з обслуговування економічних відносин у суспільстві [7]. На думку С. Парінова та Т. Яковлевої, мережева економіка поєднує в собі поняття інформаційної економіки, економіки прямих рівноправних зв'язків, інтернет-економіки, цифрової економіки, електронної економіки [7, с. 21]. У своїх пізніших працях С.І. Парінов притримується думки, що даним терміном потрібно називати стан економіки, який виникає, коли інфраструктура, яка обслуговує функціонування економіки деякої країни або групи країн, ґрунтується на використанні Інтернет-технологій. При цьому змінюють свої властивості як економічна система в цілому, так і її окремі елементи (виникають мережеві форми організації і механізм координації, відбуваються зміни в ринкових інститутах і ін.) [6, с. 12]. С.А. Дятлов визначає мережеву економіку як мережеву системно організовану багаторівневу просторову структуру взаємовідносин в Інтернеті, телекомунікаційних мережах та інших мережевих структурах між економічними агентами, яка включає в себе індустрію створення нових інформаційних технологій та інформаційних продуктів, телекомунікаційні та провайдерські послуги, електронний бізнес, електронні ринки, електронні біржі, телебанкінг і інші складові і яка розвивається відповідно зі своїми специфічними цілями і критеріями ефективності [3, с. 330]. На думку А.Б. Бабаєва, мережева економіка — це організована система апаратних, інформаційних, організованих і інтелектуальних ресурсів, які забезпечують своїм суб'єктам доступ до певних для цієї системи послуг з будь-якої дозволеної для цієї системи точки входу [1, с. 50].

В.Н. Бугорський визначає мережевою економіку, в якій діяльність здійснюється за допомогою електронних мереж. Основою мережевої економіки є мережеві організації. Крім цього, мережеву економіку визначено як середовище, у якому будь-яка організація чи індивід, що знаходяться в будь-якій точці економічної системи, можуть контактувати легко і з мінімальними затратами з будь-якою іншою організацією чи індивідом з приводу спільної роботи, торгівлі, обміну ідеями чи ноу-хау чи просто для задоволення [2, с. 199].

На думку А. Хартмана, мережева економіка — це арена, на якій реально здійснюється бізнес, створюється і обмінюється вартість, проводяться транзакції і встановлюються відносини типу «один-з-одним». Ці процеси можуть бути пов'язані з аналогічними процесами конвенційного ринку, але, в той же час, незалежні від останніх. Він зазначає, що така економіка іноді називається цифровою економікою або кібереконікою [10].

Крім наведених, у науковій літературі присутні й інші точки зору на сутність мережевої економіки [9], які можна об'єднати у два підходи. Відповідно до першого з них, під мережевою економікою слід розуміти економіку, яка включає в себе інформаційну сферу економічної діяльності (це, зокрема, електронний бізнес, інтернет-економіка). Автори, які дотримуються другого підходу, схильні розширювати поняття «мережева економіка» до всієї економіки країни; при чому в цьому випадку електронний бізнес та інтернет-економіка входять у неї як складові частини. З одного боку, такі підходи суперечать один одному, але з іншого протиріччя можуть бути нівельовані наступними аргументами. Так, до складу сучасної економіки входить інформаційна (електронна) економі-

ка та її компоненти як необхідна частина. Якщо на зорі розвитку промисловості, торгівлі та економічної теорії інформація була більше предметом інших наук і економіка лише користувалася нею в разі потреби, то в даний час економічна діяльність взагалі немислима без інформації, яка, нарівні з людськими ресурсами і капіталом, входить до складу чинників її функціонування і розвитку. У минулому мережеві форми організації економічних процесів практично були відсутні; був відсутній і електронний спосіб передачі інформації, що було пов'язано з недостатнім рівнем розвитку техніки. Сьогодні все це — невід'ємна частина економіки; це викликано тим, що як самої інформації, так і її користувачів стало досить багато і ручний спосіб її обробки і передачі є недостатньо ефективним, а в ряді випадків просто неможливим.

На думку Р. Метьюза, процес формування нової економіки змінює бізнес-середовище та динаміку конкуренції для всіх суб'єктів економічної діяльності. Мережеві структури і форми управління організують простір тісної взаємодії між різними сферами (технологічної, політичної, соціальної, культурної) [5, с. 60–66]. Тому мережеву економіку можна визначити як особливу форму економічної діяльності, що базується на горизонтальних зв'язках, глобальному електронному середовищі, з переважанням у якості найважливіших елементів продуктивних сил знань, інформації та відносин, що забезпечують миттєву реакцію на попит і пропозицію, оскільки природа мережевої економіки заснована на різноманітних тісних зв'язках між суб'єктами відносин. Це нова форма управління, яка відрізняється від ринкової та централізованої форми управління економічною діяльністю. Мережева економіка може існувати тільки в комп'ютерних мережах. Вона є базисом для електронного бізнесу, основною складовою якого є електронна комерція. На відміну від індустріальної економіки, яка є національною за своїм масштабом, мережева економіка носить глобальний характер, що істотно розширює число постачальників, замовників, партнерів і конкурентів. Сьогодні комерційна діяльність в Інтернет стала доступною всім. Наприклад, пряма реалізація товарів безпосередньо споживачам у мережі Інтернет, а не через посередників, є новою моделлю ведення бізнесу. В умовах мережевої економіки операції здійснюються в електронному вигляді, що призводить до створення віртуальних взаємин між бізнес-партнерами та іншими суб'єктами віртуального ринку. Мережева економіка — це економіка, основана на передових комунікаційних і інформаційних технологіях (інтернет-технологіях, корпоративних базах даних, програмних засобах підтримки взаємодії і кооперації партнерів; і, насамперед, технологіях інженерії знань, об'єктно-орієнтованих і агентно-орієнтованих технологіях).

Розвиток інформаційної індустрії в кожній країні залежить від багатьох факторів, але основними показниками є: обсяг інвестицій в телекомунікації, а також кількість і якість використання комп'ютерів в інформаційній індустрії, і кількість користувачів, що мають доступ до Інтернету.

Усе сказане дозволяє нам уточнити зміст категорії «мережева економіка», і визначити її як економіку, в рамках якої встановлюються прямі і рівноправні взаємини суб'єктів економічної діяльності через стійкі інформаційні взаємодії в мережі Інтернет. Специфіка мережевої економіки, таким чином, визначається перенесенням частини ділової активності суб'єктів у мережевий економічний простір, технологічною основою виникнення якого є Інтернет.

Становлення мережевої економіки, таким чином, зумовлює виникнення специфічних мережевих економічних форм організації і відносин, які на сучасному етапі розвитку є визначальними у досягненні ефективності суспільного виробництва і мають стати якісно новим об'єктом аналізу економічної теорії. Специфічний характер мережевої економіки обумовлений, на нашу думку, ефектами, які якісно відрізняють її від альтернативних механізмів взаємозв'язку між агентами економічної системи. Мережам властиво поширення мережевих ефектів, коли кожне додаткове залучення споживача в мережу дає зростання корисності всім іншим.

Закон Меткалфа визначає, що мережа, нарощуючи свої розміри до критичного рівня, стає цінною; при цьому кілька невеликих мереж, об'єднаних у єдине ціле, збільшують свою цінність [13, с. 184]. Накопичення критичної маси важливо для подальшого нарощування позитивних ефектів мережі. Існують так звані ефекти пастки. Ефекти пастки можуть бути пояснені за допомогою специфічності ресурсів, які обумовлюють витрати переміщення з однієї галузі в іншу. Це виключно технологічні питання перетворення інформації з однієї форми в іншу, витрати, пов'язані з навчанням, витрати, зумовлені підключенням до мережі, існуючі контакти і угоди, витрати, пов'язані з втратою лояльності. Фактично стандартизація знімає питання про зміну провайдера, програмного забезпечення та іншого, але наявність пасток обумовлює нелінійність розвитку мережі. Ефекти пастки багато в чому зачіпають трансакційні витрати, в подальшому нав'язуючи стандарти, пов'язані з їх обслуговуванням і величиною.

Однією з якісних характеристик мережевої економіки є перехід до гнучких відносин між акторами. Мережевий принцип організації скасовує настійність високої концентрації виробництва, замінюючи їх системою горизонтальної кооперації. Така можливість призводить до взаємного переплетіння економічних процесів і подолання національних кордонів у процесі виробництва. Ця обставина звільняє фірму від прив'язки до чинників національної економіки (по Портером). Справедливості заради варто відзначити, що дана обставина сприяє можливому вимиванню з ринку неконкурентоспроможних фірм у масштабах глобальної конкуренції, але затребуваних національною економікою у межах власних кордонів з точки зору зайнятості і участі в створенні ВВП. Звідси інформаційна економіка М. Кастельсом розглядається як глобальна, і з нею пов'язується виникнення феномена глобальної конкуренції [4].

Очевидно, що трансформації, які відбуваються в мережевій економіці, є досить радикальними щодо ринкових і ієрархічних моделей економічної поведінки індивідів і організацій. Узагальнюючи описані зміни, не можна не погодитися з висновками С.І. Парінова і Т.І. Яковлевої, які констатують щоденне посилення позицій мережевої економіки [7]. Пояснити таке укріплення позицій можна такими процесами:

- 1) розвиток і поширення інтернет-технологій, яке є базовою умовою існування мережевої економіки, оскільки вона може функціонувати виключно в інформаційно-комунікаційному середовищі, створюваному глобальною мережею Інтернет;
- 2) розширення масштабів соціально-економічної діяльності у мережевій економіці, зумовлене багаточисленними спробами індивідів і організацій скористатися можливостями глобальної мережі для отримання прибутку. Саме в цьому полягає привабливість і ефективність мережевої економіки, яка залежить від наявності у ній критичної маси економічних агентів і відповідної інфраструктури.

ктури, яка робить можливою їх діяльність (на заході ця тема отримала назву «network externalities» [12]);

3) модернізація та створення нових організацій з новими якостями, завдяки яким вони не можуть бути віднесені ні до ієрархічних, ні до ринкових форм. Пов'язано це з масовістю при їх створенні втілення основних принципів мережевої економіки, які розроблені на основі нових можливостей глобальних комунікацій між людьми та отриманих унаслідок цього нових інструментів реорганізації форм їх спільної діяльності;

4) модернізація інфраструктури в економіці і створення мережевих інституційних структур, пов'язана з підвищенням ефективності різних видів економічної інфраструктури з початком використання можливостей інтернет-технологій.

На нашу думку, мережеву економіку можна визначити як сукупність ресурсів, процесів і економічних суб'єктів, які називаються компонентами, взаємопов'язаних і взаємодіючих між собою у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання, які утворюють єдиний мережевий простір, що має властивості, непритаманні складовим компонентам, узятим окремо.

Мережеву економіку можна вважати статистично зареєстрованим фактом. Це проявляється в такому: поява і розвиток нових можливостей і нових форм для задоволення попиту споживачів; збільшення числа суб'єктів традиційної економіки, що використовують мережеві технології, і розширення масштабів їх діяльності; вплив мережевої ідеології на реорганізацію форм спільної діяльності людей при модернізації діючих або створенні нових організацій; вплив мережевої ідеології на різні види економічної інфраструктури; удосконалення та поширення мережевих інформаційних технологій.

Отже, мережева економіка більше задовольняє людським прагненням в міру таких її фундаментальних властивостей, як знецінення повторів і автоматичних операцій, цінність оригінальності, уяви та здатності до творчості. Вироблена мережевою економікою продукція стає такою дешевою і екологічно чистою, що її можна порівнювати із творінням природи. Мережева економіка, що складається з відносин, побудованих на прямих рівноправних зв'язках, характеризується малою потребою у формальних організаційних структурах, високою швидкістю здійснення операцій, а також гранично розосередженим, гнучким і залежним від інновацій виробництвом. Дані обставини, з одного боку, ускладняють державний контроль економічних відносин, особливо в частині здійснення оподаткування, а з іншого боку, зробляють здатність до створення та запровадження нововведень ключовою умовою економічного успіху.

Разом з тим, незважаючи на те, що мережева економіка має безліч переваг перед традиційним варіантом розвитку економіки, вона має і ряд недоліків, які необхідно враховувати, до числа яких слід віднести: відсутність регулюючої функції структури організації, складність забезпечення в умовах існування асиметрії інформації всіх учасників мережі, надмірна залежність від кадрового складу, надмірне ускладнення відносин, що впливає з різномірності членів мережі, висока залежність як від ринку, так і від ресурсів.

На сьогодні слабо дослідженими є не тільки економічні, а й соціально-трудова та культурні наслідки формування мереж. Не зовсім ясно, як буде йти формування соціальних норм поведінки суб'єктів економічної діяльності між собою і у відносинах з громадськими інститутами при закріпленні нових мож-

ливостей розвитку такої економіки у формуванні системи соціальних і трудових відносин. Усе це означає появу як позитивних, так і негативних моментів у розвитку мережових форм організації економіки, які потребують захисної реакції держави в забезпеченні стабільності і безпеки економічної системи.

Висновки. Генезис мережової економіки, що ґрунтується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій, дозволяє розвивати нові форми взаємодії господарюючих суб'єктів і нові форми організації суспільного виробництва, що може і здатне забезпечити зростання продуктивності суспільної праці і, отже, досягнення стратегічних цілей суспільного виробництва — зростання життєвого рівня населення і довгостроково-сталий розвиток суспільства на базі безпечної діяльності всіх інституційних форм його організації. У зв'язку з цим, одним з актуальних напрямків наукових досліджень стали виявлення і розробка системи взаємопов'язаних багаторівневих критеріїв, параметрів, показників та індикаторів мережової економіки, а також визначення ступеня її впливу на соціально-економічні та соціально-трудові зміни, які відбуваються в суспільстві під впливом усе більшого використання в практиці економічної діяльності мережових інформаційних технологій.

Література

1. *Бабаев А.* Сетевые товары в сетевой экономике / А. Бабаев // Банковские технологии. — 2001. — №1. — С. 50–52.
2. *Бугорский В.Н.* Сетевая экономика: учеб. пособие / В.Н. Бугорский. — М.: Финансы и статистика, 2007. — 256 с.
3. *Дятлов С.А.* Основы теории человеческого капитала / С.А. Дятлов. — СПб.: СПбГУЭиФ, 1994. — 160 с.
4. *Кастельс М.* Информационная эпоха: экономика, общество и культура: Пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана. — М.: ГУ ВШЭ, 2000. — 608 с.
5. *Колот А.М.* Соціальна відповідальність людини як чинник стійкої соціальної динаміки: теоретичні засади // Україна аспекти праці. — 2011. — № 3. — С.3–9.
6. *Колот А.М.* Корпоративна соціальна відповідальність, соціальна звітність та аудит як сучасні інститути та технології соціального розвитку / А.М.Колот // Україна: аспекти праці. — 2010. — № 3. — С. 3–9.
7. *Мэтьюз Р.* Информационная стратегия и семиотика / Р. Мэтьюз // Экономические стратегии. — 2000. — № 4. — С. 64–69.
8. *Паринов С.И.* К теории сетевой экономики / С.И. Паринов. — Новосибирск: ИЭОПП СО РАН, 2002. — 168 с.
9. *Паринов С.И.* Экономика 21 века на базе Интернет-технологий / С.И. Паринов, Т.И. Яковлева [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rvles.ieie.nsc.ru/parinov/economy21.htm>. — Заголовок з екрану.
10. Словарь бизнес-терминов. — Академик.ру, 2001. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dic.academic.ru/>. — Заголовок з екрану.
11. *Стрельцов М.* О сущности и предмете сетевой экономики / М. Стрельцов // РИСК: Ресурсы, Информация, Снабжение, Конкуренция. — 2009. — № 3.
12. *Хартман А.* Стратегии успеха в Интернет-экономике / А. Хартман, Д. Сифонис, Д. Кэдор. — М.: ЛОРИ, 2001. — 276 с.
13. *Цвылев Р.И.* Постиндустриальное развитие / Р.И. Цвылев. — М.: Наука, 1996. — 206 с.
14. *Liebowitz S. J.* Network Externalities (Effects) / S. J. Liebowitz, S. E. Margolis. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.utdallas.edu/~liebowit/palgrave/network.html>. — Заголовок з екрану

15. *Shapiro, C.* Information rules: a strategic guide to the network economy / Carl Shapiro and Hal R. Varian. — Boston, Massachusetts; Harvard Business School Press, 1999. — 354 p.

16. Status Report on European Telework. New Methods of Work. — European Commission Report, 1999. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.etw.org/2003/Archives/twk_99.pdf. — Заголовок з екрану.

References

1. Babayev, A. (2001) “Networking products in the networked economy”, *Banking technologies*, no.1, P. 50–52.

2. Bugorski V.N. (2007) *Setevaya ekonomika [Network economics]*, Finance and Statistics, Moscow, Russia.

3. Dyatlov, S.A. (1994) *Osnovy teorii chelovecheskogo kapitala [Russia Fundamentals of human capital theory]*, SPSUEF, St. Petersburg, Russia.

4. Castells M. (2000) *Informatsionnaya epokha: ekonomika, obshchestvo i kul'tura [The Information Age: Economy, Society and Culture]*, Translated by O.I.Shkaratana, GU VSHE, Moscow, Russia

5. Kolot, A.M. (2011), “Social responsibility as a factor of sustainable human social dynamics: theoretical principles”, *Ukrayina: aspekty` praci*, no.3, pp. 3–9.

6. Kolot, A. (2010) ,“Corporate social responsibility, social accountability and audit institutions as modern technology and social development”, *Ukrayina: aspekty` praci*, no. 3, pp. 3–9.

7. Matthews R. (2000) “Information strategy and semiotics” // *Economic strategies*. — no. 4. — P. 64–69.

8. Parinov S.I. (2002) *K teorii setevoy ekonomiki [The theory of the network economy]*, IEIE SB RAS, Novosibirsk, Russia

9. Parinov S.I., Yakovleva T.I. (2002) *Ekonomika 21 veka na baze Internet-tekhnologiy [The economy of the 21st century on the basis of Internet technologies]* available at: <http://rvles.ieie.nsc.ru/parinov/economy21.htm> (Accessed 25 June 2016)

10. *Dictionary of Business Terms (2001) Slovar' biznes-terminov [Dictionary of Business Terms]* available at: <http://dic.academic.ru/>. (Accessed 30 June 2016).

11. Streltsov M. (2009) “On the essence of the subject, and the Network Economy”, *RISK: Resursy, Informatsiya, Snabzheniye, Konkurentsiya*, no. 3.

12. Hartman, A., Sifonis D., Kedor. D. (2001) *Strategii uspekha v Internet-ekonomike [Strategies for Success in the Internet economy]*, LORI, Moscow, Russia

13. Tsvylev R.I. (1996) *Postindustrial'noye razvitiye [Post-industrial development]*, Nauka, Moscow, Russia.

14. Liebowitz S. J., Margolis S. E. (2002) “Network Externalities (Effects) ”, available at: <https://www.utdallas.edu/~liebowit/palgrave/network.html>.

15. Shapiro, C., Varian, Hal R. (1999) *Information rules: a strategic guide to the network economy*, Harvard Business School Press, Boston, Massachusetts, USA.

16. European Commission Report (1999) *Status Report on European Telework. New Methods of Work*, available at: http://www.etw.org/2003/Archives/twk_99.pdf. (Accessed 25 June 2016)

Стаття надійшла до редакції 25.06.2016 р.